

generaals, „geslaagde soldaten" in hun onderscheiden formaties a posteriori, musici en kunstenaars kregen daarna de beurt. De bouwers van het theologische en kerkelijke leven liepen evenwel naar zich zoeken.

En toch hebben zij doorgaans, zij het ook soms niet zonder den bijstand der anderen, langer en dieper door-gewerkt en op het volksleven ingewerkt, dan alle anderen.

Deze verhouding is tenslotte ontdekkend. De Zoon des menschen, als Hij komt, zal Hij ook geloof vinden op de aarde? Zijn knechten zullen tegen den dag der Grooten Reïnie op 't feestmaal van zelf wel zonder eere-teekenen en prachtgewaden komen. Laat ons waken en bidden; werken is nog altijd het mooiste, ook als men den rug naar 'tmoederland gekeerd heeft.

Het is mijn vaste overtuiging, dat de kerkelijke werkgemeenschap de vele brieven en telegrammen heeft uitgelokt, die mij kort voor mijn vertrek hebben bereikt, en waarvoor ik hier hartelijk moge dank zeggen. Ze hebben me alle goed gedaan, maar die van 't studentencorps F.Q.L., van kerkeraden en al of niet gecombineerde kerkeraadsleden zeker niet in de laatste plaats.

K. S.

Waarheid en vrede.

Vrede is een heerlijk goed.

Toen in het eind van September van het vorig jaar de oorlog nabij scheen en dreigde uit te breken, was het benauwdheid en vrees. En groot was de opluchting, toen dit gevaar althans voorloopig teruggeweken was.

Voor hoe lang dat zijn zal, kan geen menschen zeggen. Nog maar even klaarde de lucht op, of wederom ver-heeven zich donkere wolken. En sedert rommelt het aldoor, en moet daar vrees zijn voor wat weldra komen kan.

Waarom?

Ook hierom, dat bij de overeenkomst van München, die den dreigenden oorlog, althans voor zoover niet-ingewijden moesten denken, voorkwam, niet de waarheid tot grondslag werd gekozen. Zij werd veeleer op trouw- en woordbreuk gegrond. Wie gaven, gaven niet van het eigene, maar wat des anderen was.

En zulk een niet op waarheid gegronde, „vrede" kan geen stand houden.

De methode, die zulk eenen „vrede" wist te bewerken, lokt andermaal, lokt ook anderen, aan, om haar voor verdere wenschen of eigene begeerten in het werk te stellen.

Zulk een „vrede" bergt eenen nieuwen oorlog in zich en brengt dien te zijner tijd voort.

Ware vrede kan alleen rusten op den grondslag van waarheid en recht.

Mozes zong dan ook voor Israëls ooren:

God is waarheid en is geen onrecht, rechtvaardig en recht is Hij, Deut. 32:4.

Voor het onderlinge samenleven van Zijn volk heeft de Heere daarom geboden: spreekt de waarheid een iegelijk met zijnen naaste, oordeelt de waarheid en een oordeel des vredes in uwe poorten, Zach. 8:16.

Vrede is een heerlijk goed, en zeer begeerenswaardig, en door allen in den rechten weg na te jagen.

De Heere Christus heet Vrededorst, Jex. 9:5, en kwam vrede verkondigen heinde en wild en zij, dien die verre zijn, en dien die nabij zijn, Eph. 2:17. Bij Zijne komst op aarde zongen de engelen: vrede op aarde, Luc. 2:14.

Toch is vrede niet het hoogste goed. Dat gaf de Heere Zelf ook duidelijk te kennen, toen Hij zeide: Meent niet, dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op aarde; Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard, Matth. 10:34.

Bij de profeten waarschuwt de Heere wel tegen een verkeerd vredesgeloof, en doet Hij zeggen: Zij genezen de breuk der dochter mijns volks op het lichtst, zeggende: Vrede, vrede, doch daar is geen vrede, Jerem. 6:14.

Boven den vrede staat heel veel.

De Niemöller verkiesde liever den oorlog met het Duitse staatsbewind, dan den vrede door ontrouw aan zijne Goddelijke roeping.

Hooger van waarde dan de vrede is ook de waarheid. Daarom doet de Heere in Zijnen eisch de waarheid gaan vóór den vrede.

Hebt de waarheid en den vrede lief, Zach. 8:19.

Gods profeten waren dan ook geen zoetsappige vrede-predikers.

Hoort maar Jesaja: Maar gij verlaters des Heeren, gij vergeters van den berg mijner heilichheid, gij san-richters eener tafel voor die bende, en gij opvullers des dranks voor dat getal: Ik zal ulieden ook ten zwaarde tellen, dat gij allen u ter slachting zult krommen, 65:11 en 12.

Evenmin was Johannes de Dooper het, die dorst spreken van adderenghebroedsels, en wees op de bijl aan den wortel der boomen en op de wan in de hand, Matth. 3:7 v.v.

Ja, de Heere Zelf kwam niet alleen met Zijn: „Wee u", maar ook met Zijn: „Gij dwazen en blinden", „zij geveinsden", Matth. 23:13 v.v.

En de apostel Paulus volgde ook daarin de voetstap-pen van Zijnen Heere, II Cor. 11:13; Gal. 2:4; Philip. 3:18 v.v.

Vóór den vrede moet de waarheid gaan.

Boven den vrede staat in waarde de waarheid.

Dat geldt ook bij het bespreken van onderlinge ge-schillen en uiteenlopende inzichten in de menschelijke samenleving, en betreffende de kerk.

Het moet daarbij niet alleen om de Waarheid gaan, maar het komt daarbij ook allereerst op waarheid aan. Niet voornamelijk op den lieven, zachten vorm.

De Heere waarschuwt ons zelfs wel tegen menschen, dewelke in schnapskleeders tot u komen, maar van binnen grijpende wolven zijn, Matth. 7:15. En David klaagt over den verrader: Zijn mond is gladder dan boter, maar zijn hart is krijs; zijne woorden zijn zachter dan olie, maar dezelve zijn bloote zwaarden, Ps. 55:22.

Het was daarom ook fout van de Synode te Amsterdam in 1938, dat zij in haar vermaanoord terzake van de polemiek niet duidelijker en krachtiger nadruk legde op den eisch van het waar-zijn in het polemiseren, art. 151.

Bij bestrijding van den ander behooren diens meeningen of voorstellingen juist, en voor zoover het te be-spreken punt betreft, volledig te worden weergegeven.

Er dient zakelijk geargumenteerd te worden.

En de argumenten van den ander behooren bij be-strijding volle recht te erlangen.

Beschuldigt men, dan behoort men strikt bewijs te leveren. En worden de beschuldigingen als onjuist aan-gewezen, dan is het de plicht van den beschuldiger, zijne ingebrachte aanklachten te laten vallen, of betere gronden er voor aan te voeren.

Opdat blijke, dat het niet gaat om eigen persoon, eere, en macht, maar om waarheid en om de Waarheid. Want waarheid is het eerste vereischte, ook bij de polemiek.

De eisch des Heeren is: Hebt den vrede lief.

Maar daaraan gaat vooraf: Hebt de waarheid lief, Zach. 8:19.

En in vs. 16 lezen wij: Dit zijn de dingen die gij doen zult: spreekt de waarheid een iegelijk met zijnen naaste, oordeelt de waarheid en een oordeel des vredes in uwe poorten.

Daarvoor is ook vereischt, dat men, als men over eenige zaak in geschil schrijft, maar niet prijst, omdat die of die het zegt, noch laakt en afkeurt, omdat die of die ander het voorstelt, zonder misschien zelfs de aangevoerde gronden gelezen en overwogen te hebben.

En ook, dat men zijn oordeel niet geeft, zonder zelf de gepubliceerde stukken en genoemde bescheiden of autoriteiten ingezien en nagegaan te hebben, en ge-noegzame kennis van wat over en weer aangevoerd werd, genomen te hebben.

Vrede is een heerlijk en begeerlijk goed.

Wanneer hij op waarheid gegrond is.

Maar wanneer hij met krenking en schennis van waarheid verkregen wordt en heerschen moet, is hij niet goed.

De waarheid gaat in waarde boven den vrede.

Daarom dient men ook niet maar zonder meer te roepen om vrede, vrede, doch behoort voorop te gaan en zijnen eisch te ontvangen, de roep om waarheid.

Want alleen de ware vrede is goed.

Waarheid en vrede.

Doch de waarheid eerst.

S. GREIJLDANUS.

Zoo niet.

In „Noord-Hollandsch Kerkblad" van 30 Dec. 1938 schrijft Prof. Dr. F. W. Grosheide o.m.: „Samen in eenigheid des geloofs zoeken naar de waarheid bij het licht van Gods Woord is een heerlijk ding. Maar wan-neer men nooit ongelijk erkennen wil, altijd eigen meening goed gaat praten, nooit vergeet, wat een ander tegen ons gezegd heeft of geschreven, elkaar vliegen pogt af te vangen, zelf de eerste wil zijn, dan komt er van een broederlijke bespreking niets terecht. Ik vrees, dat deze dingen onder ons niet ontbreken". Later schrijft hij: „De een wil zelf den sterken man spelen, de ander duwt een bepaald persoon als zijn sterken man naar voren".

Dit is een vorm, waarin niet geschreven moet worden. Prof. Grosheide zegt zelf: „Ik vrees, dat deze dingen onder ons niet ontbreken". Hij weet het dus, volgens eigen schrijven, niet. En dan toch op deze wijze vermanen? Eene algemeene waarschuwing geven, en die kleeden in woorden en vormen, die wel den indruk moeten wekken, dat in één bepaalde richting gewezen wordt. Voor zoo iets moet men eerst nauwkeurig onder-zoeken, of men zich niet soms geheel vergist in zijne meening over wie men voor het oog heeft. En heeft men dergelijk vermoeden, dan heeft men zich persoon-lijk tot dezen te wenden, want dan betreft het de anderen niet. Men behoeft dat dan niet in een particulier schrijven te doen, doch kan het ook publiek in de courant doen, omdat het dan publieke uitingen moet betreffen, doch dan concreet, op den man af. Nu is ge-schreven op eene wijze, waaraan niemand persoonlijk houvast heeft, want immers: er is geen naam genoemd. En tot wien er tegen op zou komen, kon men zeggen: wien de scheen past, trekke hem aan. Waarom komt gij er tegen op? Beschuldigt gij daarmee u zelven niet? Zie, op zulk eene wijze schrijven en vermanen is niet zooals het behoort, is schrijven zóó, dat men eene heel donkere schaduw op anderen werpt, en zich toch zelf formeel buiten schot houdt.

En dat nog met een zinnetje: Ik vrees, dat deze din-gen onder ons niet ontbreken.

Daarbij worden anderzijds de dingen, die er tegen-over staan bij anderen, en die oorzaak kunnen wezen van hetgeen men, zij het ook geheel ten onrechte, af-keurt, ongenoemd gelaten. Zoo is men dan niet alleen eenzijdig, maar ook droef partijdig.

Dit zich als vredelievend voordoende woord van waar-

schuwing is daarom een staal van, laat mij het zeer zacht zeggen, geen goede polemiek.

Zoo moet het niet.

Professor Grosheide, oordeel een rechtvaardig oordeel.

Verder schrijft Prof. Grosheide in dat artikel ook over de Theologische School. Hij zegt, dat de opleiding goed moet zijn, wetenschappelijk. „Al deze dingen staan onder ons vast. Maar zie nu het weinig concrete in de vraag om den zedden hoogleeraar. Wij hebben ons verblijd over de herstelling van het lectoraat en over de benoeming van Dr. Dam als lector van onze Theolo-gische Hoogeschool, want dat was noodig. Wij hebben als jong predikant in de classis 's-Gravenhage gestemd vóór het voorstel om een vijfden hoogleeraar te benoe-men, want dat was noodig. Maar de noodzakelijkheid van den zedden hoogleeraar is nog nooit aangetoond. Wij hooren niet, welke vakken de man zal moeten onderwijzen, hoe de tijd moet worden gevonden, waarop hij college heeft, in welke vakken hij zal moeten exami-neeren. Is hier dan niet gemis aan concreetheit?"

Nu weet Prof. Grosheide, hoe het met deze vraag om eenen zedden hoogleeraar gegaan is. En als hij daarover in het publiek schrijft, behoort hij het althans te weten. En hij kan het weten, want het is herhaaldelijk in „De Bazuin" medegedeeld, en ook op de Synode in 1936 behandeld.

Bij het afscheid van Dr. J. J. Esser als lector heb ik toen rector, mijn wensch uitgesproken, dat het lectoraat spoedig zou worden hersteld, en gezegd, dat ik nog liever zou willen, dat er een zesde hoogleeraar kwam, omdat dit m.i. noodig was. Daarop heeft eene, nu reeds over-leeden, zuster uit zichzelf voor dit zesde professoraat eene geldsom gestuurd, die door anderen daarna vrij-willig is vermeerderd.

Op de Synode is het voorstel van Curatoren gekomen om een zesde professoraat in te stellen. De Synode wenschte nog meer motiveering, dan gegeven werd, en herstelde alvast het lectoraat, waarmede natuurlijk de situatie gedeeltelijk gewijzigd werd. Aan Curatoren werd voorts opgedragen, eene bredere motiveering bij de volgende Synode (te Sneek) in te dienen.

Gedurende dien tijd kan toch niet in de bladen, althans niet door Curatoren en Hoogleeraren, over dit zesde professoraat en eventuele regeling van vakken en uren geschreven worden.

Dat moest Prof. Grosheide begrijpen.

En daarom is zeer onbillijk zijn schrijven: „Maar de noodzakelijkheid van den zedden hoogleeraar is nog nooit aangetoond. Wij hooren niet, welke vakken de man moet onderwijzen, hoe de tijd moet worden ge-vonden, waarop hij college geeft, in welke vakken hij zal moeten examineren. Is hier dan niet een gemis aan concreetheit?"

Voorts, wanneer het om de bevordering van de be-langen der Vrije Universiteit gaat, die reeds uitwendig zooveel voor heeft: Universiteit, groote stad, nabij het midden des lands, dan worden de Hoogleeraren der Theologische School gevraagd, om voor haar op te tre-den. En Prof. Ridderbos en Prof. Dijk doen het herhaaldelijk.

Maar als het gaat om de belangen van de Theologische School en de bevordering daarvan, h.v. inzake doctoraat en zesde professoraat, dan komen de Heeren van de Vrije Universiteit, en bepaald ook Hoogleeraren van hare Theol. Faculteit, fluks in het geweer. Principieel heet er dan bezwaar, ook al worden niet weerlegd de argumenten en redeneeringen, die tegen die onhoudbare principieele bezwaren worden ingebracht, of men zegt: het is niet noodzakelijk.

Als of de Theol. School slechts het minimum van het vereischte voor de opleiding mag geven, en alleen het „noodzakelijke" mag ontvangen en bezitten.

Ook Prof. Grosheide redeneert nu niet van den eisch der beste opleiding, die gegeven behoort te worden, uit, maar over de „noodzakelijkheid".

Hier was wel een en ander te noemen, dat misschien niet verstaan zou worden door wie van geene weten-schappelijke studie weet, maar toch wel begrepen kon worden door wie zelf aan wetenschappelijke studie doet, en ook wellicht door dezen wel moest gevoeld of voorgevoeld worden, ook al wordt het niet in breede motiveering uiteengezet. Maar de opdracht aan de Cura-toren voor de volgende Synode, verhindert openbare bespreking.

Hoe dit echter ook zij, men mocht naar mijn inzien verwachten van de Heeren der Vrije Universiteit, en althans van hare Hoogleeraren in de Theologische Faculteit, dat zij zich op zijn minst niet zoo dadelijk te weer stelden, wanneer het de bevordering van de belangen der Theologische School en hare verbetering en verheffing betreft.

Wil men te haren aanzien niet redeneeren van het standpunt der eischen van de beste opleiding uit, dan moet men zich toch vanwege de verhouding en de betekenis der beide inrichtingen wat terughouden.

Of de bedoeling moest zijn, dat de Vrije Universiteit alles moet ontvangen en de kerken moet overheerschen, en dat daartoe de Theologische School zoo gering en zwak mogelijk gehouden moet worden om straks uit te sterven.

Betugingen van hooge waardeering en vriendschap voor de Theologische School zijn uitnemend. Maar het komt ten slotte aan op de daden.

S. GREIJLDANUS.

Het punt in geschil.

In „De Heraut", van 18 Dec. j.l. en volgende nummers, schrijft Prof. Dr. H. H. Kuypere over „De drieërlei macht", en zet uiteen, dat ook de meerdere vergaderingen de dogmatische, de regerende, en de sleutelmacht bezit-

ten, en wat de dan in zich sluit.

Hij ontkent drieërlei macht.

Maar wanneer niet meer „aun-ning gebonden krachten die en op die en d kerken of haal telkens op art. Niemand en En voorzoo- Zij gaan niet woordig onder. Dat is: d van eene e gaderingen bo kerken, om on particuliere ge sureeren, en Volgens het dere vergade kerken en k eigene auto bepaald en m de Belijdenis kerken in ke ning.

Wanneer W zijn wij heel wel verschil ordening en en de grensb gaderingen is door de kerk nomen en e hare bepaling

Zoo schrijft van 25 Dec. j gehandeld b Genève, die haar Geloofa zelf de dw die in verbe

Doch bij t heeft dat nu keerde voors het dezen se onjuist beel

Hetzelfde datzelfde nu sproken het heeft stellig te regelen, v van Genève wijze geschied als Calvijn, Genève is z Gereformeer in verband

ut de gron de eenheid kerk haar t

Maar wed woorden t vattingen g

Iets ander van 1 Jan. de bewering boven zich alleen aan is. Zulk e de Schrift tucht oefen spreekt het

Dese rede Om maar H. H. Kuyp welke and boven zich? En antw bedoel een merking g gezegd ha aan de ker kan, om e eigenlijk st macht bov het treden

Voor ho het aangat Maar w kerk in k te Corinth zich beroe de apostel kerken on lische aut meente te Prof. Dr dat het z en de me

Hebben de kerken de apostel Komt h H. H. Kuyp